

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/23/2024
Identifikačné číslo spisu: 4110208201
Dátum vydania rozhodnutia: 27.03.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Halušková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:4110208201.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD. v spore žalobcu obchodnej spoločnosti DHAP, s.r.o., Golianovo 461, IČO: 36 522 015, zastúpeného obchodnou spoločnosťou Advokátska kancelária Válah, Kišac, s. r. o., Bratislava, Gogoľova 18, IČO: 36 663 051, proti žalovanému N. H., narodenému XX. B. XXXX, D. S. XX, zastúpenému advokátom JUDr. Gabrielom Laktišom, Nitra, Mariánska 8, o zaplatenie sumy 39.800,40 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 15C/268/2010, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo 07. júla 2022 sp. zn. 8Co/69/2021 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovi voči žalovanému priznáva náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 06. októbra 2021 sp. zn. 15C/268/2010 vychádzajúc z § 262 ods. 1, § 344, § 365, § 369 ods. 1, § 536 ods. 1 - 3, § 542 ods. 1, § 544 ods. 1 a § 550 Obchodného zákonníka, § 451 ods. 1, 2, § 456 a § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 39.800,40 eura s 14,25 % úrokom z omeškania ročne zo sumy 33.058,22 eura od 11. 03. 2008 do zaplatenia, zo sumy 6.742,18 eura od 14. 03. 2008 do zaplatenia, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobcovi priznal v zmysle § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) náhradu trov konania v plnej výške. Z dôvodov rozsudku vyplýva, že žalobca sa domáhal zaplatenia 39.800,40 eura s príslušenstvom ako neuhradenej ceny diela na tom skutkovom základe, že so žalovaným uzavrel dňa 03. 08. 2007 zmluvu o dielo č. DHAP/4/2007 o vykonaní diela „Polyfunkčná budova-hrubá stavba“ v I. za cenu diela dohodnutú vo výške 2.340.730,- Sk s DPH. Žalobca za vykonané práce vystavil čiastkovú faktúru č. 20080005 dňa 29. 02. 2008 na 995.912,- Sk, splatnú 10. 03. 2008, za zhotovenie základov a hrubej stavby, kde vyfaktoval stavebné práce, čiastkovú faktúru č. 20080004 zo dňa 03. 03. 2008 na 203.115,- Sk, splatnú 13. 03. 2008, za zhotovenie strechy, ktorou vyfaktoval stavebné práce podľa priloženého krycieho listu čerpania. Žalovaný v termíne splatnosti faktúry neuhradil. Zaplatená bola

čiasťková faktúra č. 20070047 na celkovú sumu 320.718,00 Sk s DPH. Okrem toho žalovaný zaplatil bez faktúry dňa 27. 09. 2007 sumu 97.932,- Sk bez DPH, 14. 12. 2007 v hotovosti 150.680,- Sk bez DPH, dňa 19. 10. 2007 v hotovosti 209.728,81,- Sk bez DPH, spolu sumu 785.959,- Sk, t. j. 26.089,05 eura. Platné odstúpenie zo 06. 02. 2008 žalovaného od zmluvy pre podstatné porušenie zmluvy (omeškanie s realizáciou diela) bolo žalobcovi doručené 08. 02. 2008. V konaní nebolo sporné, že dielo nebolo v ukončené v dohodnutej lehote do 31. 12. 2007 ani do jedného mesiaca po uplynutí termínu, v ktorom mohlo byť v zmysle zmluvy najneskôr ukončené (31. 01. 2008). Ukončenie realizácie dňa 08. 02. 2008 nie je v zmysle zmluvy o dielo článku II. bod 2.6 riadnym dokončením diela, pretože za také sa považuje dielo odovzdané s vykonaním skúšok preukazujúcich kvalitu, funkčnosť a dodržiavanie parametrov dohodnutých v zmluve a predpísaných projektom stavby. O odovzdaní diela mal byť spísaný odovzdávajúci protokol podpísaný oboma zmluvnými stranami keďže podľa článku III bod 3.5 zmluvy si zhotoviteľ splní svoju povinnosť vykonať dielo jeho riadnym ukončením a odovzdaním predmetu diela, pričom o odovzdaní sa spíše zápisnica, ktorú podpíšu obe strany. Strany sporu netvrdili a ani z vykonaného dokazovania nevyplývalo, že práce vykonávané žalobcom od 08. 02. 2008 do 03. 03. 2008 boli pokračovaním vykonávania diela v zmysle zmluvy. Žalovaný v liste zo dňa 11. 01. 2008 vytkol žalobcovi nedostatky diela. Nároky z vadného plnenia súvisia s odovzdaním diela. Reklamovať vady diela môže objednávateľ až po jeho odovzdaní. Keďže dielo nebolo v zmysle zmluvy odovzdané, nie je možné posudzovať žalovaným uplatnené nároky ako nároky na odstránenie väd a zľavu z ceny diela. V prejednávanej spore ide o vypořádanie vzájomných nárokov pri zrušení záväzkov zo zmluvy o dielo, ak má vlastnícke právo k veciam objednávateľ. Ak záväzok zanikne z dôvodu, za ktorý objednávateľ nezodpovedá a objednávateľ ako vlastník zhotovovanej veci túto nemôže vrátiť alebo odovzdať zhotoviteľovi (napr. v prípade stavby), je povinný uhradiť zhotoviteľovi len to, o čo sa objednávateľ zhotovením veci obohatil. Nároky žalobcu na zaplatenie jeho prác pri realizácii diela, ktoré pre žalovaného vytvoril, je potrebné posúdiť podľa ustanovení o bezdôvodnom obohatení. Dohoda o cene zanikla odstúpením od zmluvy. Zo znaleckého posudku č. 98/2019 podaného okresným súdom ustanoveným znalcom z odboru stavebníctvo, odvetvia odhad hodnoty nehnuteľností V. N. M. vyplynulo, že stavba v čase ohliadky vizuálne nevykazovala žiadne vady. Znalec nevedel posúdiť, či ich vykazovala v čase ukončenia prác. Žalobca ukončil práce podľa vlastného vyjadrenia vo februári 2008, po jeho odchode zostala stavba rozostavaná, následne bola ukončená v zmysle projektovej dokumentácie z roku 2007 a skolaudovaná 19. 03. 2009 ako polyfunkčná budova. V roku 2013 a 2014 bola stavba prestavaná a využíva sa ako bytový dom so 6 bytmi, bez nebytových priestorov. Dielo nebolo vo februári 2008 užívania schopné, išlo len o rozostavanú hrubú stavbu. Technická hodnota stavby rozostavaného polyfunkčného objektu na parc. č. 534/2 v období februára 2008 činila 85.414,79 eura. V znaleckom posudku č. 84/2021 znalec vyčísľil všeobecnú hodnotu stavby v čase odstúpenia od zmluvy na cca 62.600 eur. Okresný súd podotkol, že súd nemohol znalcom položiť otázku navrhnutú žalovaným - aká bola výška bezdôvodného obohatenia na strane žalobcu - pretože ide o otázku právnu, nie odbornú.

2. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 6. októbra 2021 sp. zn. 8Co/69/2021 na odvolanie žalovaného zmenil (§ 388 CSP) rozsudok súdu prvej inštancie tak, že uložil žalovanému povinnosť žalobcovi zaplatiť sumu 36.507,92 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 14,25 % zo sumy 29.765,74 eura od 11. 03. 2008 do zaplatenia, zo sumy 6.742,18 eura od 14. 03. 2008 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Žalobcovi priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov prvoinštančného ako aj odvolacieho konania v rozsahu 83,46 %, o výške ktorého nároku rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozsudku. Odvolací súd uviedol, že z § 351 ods. 1 prvej vety a z ods. 2 prvej vety Obchodného zákonníka vyplýva, že odstúpenie sa týka aj záväzkov, ktoré boli v čase účinnosti odstúpenia od zmluvy o dielo už splnené. Ak v dôsledku odstúpenia od zmluvy zanikla zmluva o dielo, zanikol aj záväzok objednávateľa zaplatiť zhotoviteľovi cenu diela dohodnutú v tejto zmluve a ak nejde o prípad upravený v § 548 ods. 2 Obchodného zákonníka, neobstojí záver, že zhotoviteľovi patrí časť dohodnutej ceny pripadajúcej na časť diela, ktorá bola vykonaná riadne. Ak zanikne zmluva o dielo uzavretá v režime Obchodného zákonníka odstúpením, vysporiadajú sa účastníci zmluvy, ak nie je dohodnuté inak, podľa zásad v § 351 ods. 2 Obchodného zákonníka (strana, ktorej pred odstúpením od zmluvy poskytla plnenie druhá strana, toto plnenie vráti; pri peňažnom záväzku spolu s úrokmi vo výške dohodnutej v

zmluve pre tento prípad, inak podľa § 502 Obchodného zákonníka). V prípade zmluvy o dielo je takto upravený spôsob vysporiadania špeciálne upravený o pravidlá vzájomného vyrovnania zmluvných strán v § 543 až § 545 a v § 548 ods. 2 Obchodného zákonníka. Ak bolo predmetom diela zhotovenie veci a vlastnícke právo k zhotovenej veci mal zhotoviteľ, nároky zhotoviteľa sú uspokojené tým, že je a zostáva naďalej vlastníkom veci. Ak mal k zhotovenej veci vlastnícke právo objednávateľ a vec nemožno vzhľadom na jej povahu vrátiť alebo odovzdať zhotoviteľovi, a tiež v prípade, že predmetom diela boli montáž, údržba, oprava alebo úprava veci, t. j. keď z povahy veci neprichádza do úvahy, že by vlastníkom predmetu diela bol zhotoviteľ a že by bolo možné predmet diela zhotoviteľovi vrátiť alebo odovzdať, má zhotoviteľ voči objednávateľovi právo na úhradu toho, o čo sa objednávateľ zhotovovaním veci, prípadne jej montážou, údržbou, opravou alebo úpravou obohatil. Záver, že vec nemožno vzhľadom na jej povahu vrátiť alebo odovzdať zhotoviteľovi, musí byť založený na konkrétnych skutkových zisteniach. Súd prvej inštancie na základe návrhu žalobcu nariadil vykonanie znaleckého dokazovania na zistenie všeobecnej ceny nehnuteľnosti v čase odstúpenia od zmluvy. Podaním z 08. októbra 2018 znalec V. N. M. konštatoval, že otázky č. 6 až 8 (otázka č. 6 - zistenie hodnoty vykonaných prác žalobcom pri realizácii diela až do času ukončenia stavebných prác, otázka č. 7 - zistenie, či výška žalovanej sumy po pripočítaní uhradených položiek zodpovedá skutočnej hodnote vykonaných prác žalobcom, otázka č. 8 - po odpočítaní uhradených položiek vyčíslit', o akú hodnotu vyjadrenú v mene euro sa žalovaný nezaplacením celej ceny diela na úkor žalobcu bezdôvodne obohatil) sú z odvetvia odhad hodnoty stavebných prác, preto na ne nie je spôsobilý odpovedať. Znalec následne po úprave otázok vypracoval znalecký posudok č. 98/2019. Na otázku súdu prvej inštancie, či znalec vie zodpovedať otázku, aká bola všeobecná cena stavby v čase odstúpenia od zmluvy dňa 08. februára 2008 odpovedal, že ak ide o odhad predajnej ceny rozostavaného objektu polyfunkčnej budovy na parc. č. 534/2 bez pozemku, je schopný vypracovať požadovaný znalecký posudok. Na základe toho súd prvej inštancie uznesením č. k. 15C/268/2010-591 zo dňa 30. marca 2021 uložil V. M. úlohu vypracovať znalecký posudok na určenie všeobecnej hodnoty stavby v čase odstúpenia od zmluvy dňa 08. februára 2008, ktorý znalec vypracoval pod č. 84/2021 a určil všeobecnú hodnotu stavby ku dňu 08. februára 2008. Súd prvej inštancie podľa odvolacieho súdu postupoval správne, ak vychádzal zo všeobecnej (trhovej) hodnoty stavby ku dňu odstúpenia od zmluvy o dielo, pretože za bezdôvodné obohatenie nemožno považovať náklady, ktoré zhotoviteľ vynaložil, resp. ktoré by bolo treba vynaložiť na získanie rovnakého plnenia, ale treba vychádzať zo všeobecnej ceny (trhovej ceny) nehnuteľnosti, ktorú objednávateľ získal do svojho vlastníctva, ak ide o prípad podľa § 544 ods. 1 Obchodného zákonníka. Znalec V. M. z odboru stavebníctvo, odvetvie odhad nehnuteľností je spôsobilý odpovedať na otázku, ktorá bola v prejednávanej veci podstatná (všeobecná hodnota stavby ku dňu odstúpenia od zmluvy). Odvolací súd zdôraznil, že dôkazná povinnosť zaťažuje sporové strany, nielen žalobcu. Dokazovať je povinný každý, kto v spore niečo tvrdí. Ak žalovaný tvrdil, že je absolútne neskontrolovateľná súdnym znalcom V. M. uvádzaná rozostavanosť stavby 36,85 % a nedokončenosť stavby 63,15 % a následný výpočet súdneho znalca ohľadne východiskovej a technickej hodnoty vo výške 85.414,79 eura je absolútne nesprávny a aj výška všeobecnej hodnoty stavby ku dňu 08. februára 2008 bola vyčíslená nesprávne, a teda nebola ustálená výška bezdôvodného obohatenia, bolo jeho povinnosťou označiť a predložiť relevantné dôkazy na preukázanie týchto tvrdení. Žalovaný počas trvania zmluvy o dielo poskytoval žalobcovi peňažné plnenia dokopy vo výške 26.092,08 eura (3.250,75 eura, 6.961,43 eura, 10.878,24 eura, 5.001,66 eura), preto sa žalobca nemohol obohatiť v rozsahu celej výšky všeobecnej hodnoty stavby určenej znaleckým posudkom. Na základe uvedeného bez odpočítania platieb, ktoré žalovaný poskytol žalobcovi nemožno ustáliť výšku bezdôvodného obohatenia na strane žalobcu (62.600 eur - 26.092,08 eur = 36.507,92). Súd prvej inštancie dospel k nesprávnemu skutkovému zisteniu o dôvodnosti nároku žalobcu v celom rozsahu 39.800,40 eura, keď opomenul od všeobecnej hodnoty stavby určenej znaleckým posudkom odpočítať plnenia už prv poskytnuté žalovaným na realizáciu stavby. Žalobca nemal nárok na zaplatenie celej ním požadovanej istiny 39.800,40 eura, ale len na zaplatenie sumy 36.507,92 eura s tým, že žalobu v rozsahu sumy 3.292,48 eura je potrebné zamietnuť ako nedôvodnú. Vzhľadom na odvolaciu argumentáciu žalovaného, že žalobcovi ako veriteľovi nevznikol nárok požadovať úroky z omeškania, pretože si nesplnil svoje zákonné a zmluvné povinnosti odvolací súd uviedol, že žalobca žalovaného už prvou faktúrou č. 20080005 zo dňa 29. februára 2008, splatnou dňa 10. marca 2008 vyzval k zaplateniu peňažnej sumy 33.058,22 eura. Na základe tejto faktúry sa žalovaný preukázateľne dozvedel o existencii bezdôvodného

obohatenia (faktúra mu bola doručená po odstúpení zmluvy o dielo dňa 08. februára 2008), preto odvolací súd priznal žalobcovi ním uplatnené úroky z omeškania (14,25 %, keď výška úroku z omeškania nebola predmetom odvolacej argumentácie žalovaného) s tým, že sumu 33.058,22 eura znížil o 3.292,48 eura, v časti ktorej nárok žalobcu zamietol ako nedôvodný ($33.058,22 - 3.292,48 = 29.765,74$). Rovnako odvolací súd žalobcovi priznal úroky z omeškania aj v dôsledku nezaplatenia druhej faktúry č. 20080004 z 03. marca 2008, splatnej dňa 13. marca 2008, na sumu 6.742,18 eura, ktorá tiež nebola do lehoty jej splatnosti dňa 13. marca 2008 žalovaným uhradená. Odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvej inštancie aj vo výroku o trovách konania tak, že žalovanému uložil povinnosť voči žalobcovi nahradiť trovy konania v rozsahu 83,46 %. Procesný úspech žalobcu predstavujúci procesný neúspech žalovaného bol 91,73 %, procesný úspech žalovaného predstavujúci procesný neúspech žalobcu bol 8,27 %, ($91,73 \% - 8,27 \% = 83,46 \%$).

3. Uznesením zo 17. januára 2024 sp. zn. 8Co/69/2021 odvolací súd postupom podľa § 224 CSP opravil vo výroku I. rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 8Co/69/2021-712 zo dňa 07. júla 2022 odsek druhý tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 36.507,92 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 14,25 % ročne zo sumy 29.765,74 eura od 11. 03. 2008 do zaplatenia, zo sumy 6.742,18 eura od 14. 03. 2008 do zaplatenia, a to všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku, vo zvyšnej časti žalobu zamietla. Pre úplnosť sa žiada dodať, že hoci odvolací súd v odôvodnení tohto uznesenia uvádza, že opravil II. výrok rozsudku, z obsahu enunciátu uznesenia je zrejme nad akúkoľvek pochybnosť, že odvolací súd opravil I. výrok rozsudku.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie tvrdiac existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), resp. písm. c) Civilného sporového poriadku. Procesné pochybenia videl dovolateľ v tom, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania, hoci bolo potrebné za podmienky § 366 CSP nevyhnutné doplniť skutkový stav, v nedostatku riadneho odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu aj v existencii väd v procese dokazovania. Navrhol odložiť vykonateľnosť dovolaním napadnutého rozsudku.

5. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu s odkazom na odbornú literatúru uviedol, že pokiaľ konanie ako celok vykazuje znaky spravodlivosti, jedna izolovaná vada nestačí na uplatnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Pri posudzovaní, či boli v konaní znemožnené procesné práva patriace strane je nevyhnutné posudzovať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a konkrétne porušenia procesných práv bude potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat' alebo zvrátiť nesprávny postup súdu. Ani konanie súdu ohľadne ustanovenia znalca a zadania vypracovania znaleckého posudku a následného vyhodnotenia tohto znaleckého posudku súdom nemožno považovať za spôsobilé narušiť procesné práva žalovaného, pretože súdom bol ustanovený znalec oprávnený a odborne spôsobilý odpovedať na otázky súdu, pričom strany sporu mali právo navrhnúť znenie otázok znaleckého posudku v prvoinštančnom konaní. Postup súdu, ktorý označuje žalovaný za zásah do jeho procesných práv, keď neboli pripustené jeho námietky ohľadne doplnenia znaleckého posudku č. 84/2021, a tiež ohľadne komunikácie medzi súdom a ustanoveným znalcom, nezakladá taký zásah do procesných práv žalovaného, v takej intenzite, aby bolo možno považovať dovolanie za prípustné. V odvolacom konaní bolo ustálené, že pre rozhodnutie vo veci nie je podstatné, či dielo trpelo vadami, pretože predmetom sporu bolo vysporiadanie nárokov strán po účinnom odstúpení od zmluvy o dielo. Vo vzťahu k odkazu žalovaného na iné rozhodnutie Krajského súdu v Trnave žalobca uviedol, že dovolanie je prípustné voči odvolaciemu rozsudku, pokiaľ sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorým je Najvyšší súd Slovenskej republiky. Bez komunikácie medzi súdom a znalcom V. M., ktorú žalovaný označil za neprípustnú, by nedošlo k vypracovaniu znaleckého posudku tak, aby závery vyplývajúce zo znaleckého posudku dávali odpovede na otázky vyplývajúce z právne záväzného názoru Krajského súdu v Nitre ohľadne posudzovania nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia. Žalovaný zaslal súdu návrhy otázok pre znalca, ktoré boli súdom zohľadnené. Taktiež žalovaný mohol kedykoľvek predložiť súkromný znalecký posudok, čo nikdy nevyužil. Procesné práva žalovaného tým, že okresný súd v prvoinštančnom konaní uznesením z 08. septembra 2021 vyhlásil dokazovanie za skončené a zamietol návrhy žalovaného na doplnenie dokazovania neboli porušené, pretože v konaní bola

stanovená všeobecná hodnota stavby. Námietky žalovaného k nepríslušnosti znalca a k nesprávnemu koeficientu polohovej diferenciacie neboli podložené reálnym dôkazom, ktorý by súd mohol preskúmať a vyhodnotiť. Žalovaný navrhol doplnenie znaleckého posudku, ktorým by sa určila výška bezdôvodného obohatenia na strane žalobcu, ale v konaní bol posudzovaný nárok žalobcu na zaplatenie; žalovaný nepodal vzájomnú žalobu, iba v rámci svojho vyjadrenia žiadal o zaplatenie bezdôvodného obohatenia, pričom tento nárok nepodložil žiadnymi reálnymi dôkazmi. Návrh na doplnenie dokazovania žalovaný predniesol po ukončení dokazovania, preto odvolací súd nenariadením odvolacieho pojednávania procesné práva žalovaného neporušil. Účelom sudcovskej koncentrácie konania je zabrániť, aby strany zdržiavali spor neskoro vykonanými procesnými úkonmi. Žalobcovi nie je zrejmé, ktorý konkrétny dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP žalovaný uplatnil. Navrhol zamietnutie dovolania uplatniac si náhradu trov dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ príp. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podal žalovaný v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) ako strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), spĺňajúci podmienku podľa § 429 ods. 2 CSP, skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

7.1. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu dovolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. 251/03).

7.2. Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

8. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej.

9.1. Dovolací súd v prvom rade, vzhľadom na tú časť dovolania žalovaného, v ktorej sa zaoberá a namieta v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie pripomína, že tento rozsudok okresného súdu (vyhlásený 03. novembra 2015) bol zrušený odvolacím súdom (uznesením z 11. januára 2018), preto viac nie je dôvodným posudzovať jeho závery. Po preskúmaní rozsudku odvolacieho súdu a (v poradí druhého) rozsudku súdu prvej inštancie (konanie pred súdom prvej inštancie a odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú jednotu - m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09) dospel dovolací súd k záveru, že ich odôvodnenia nevybočujú z limitov spravodlivého procesu, sú logické a primerané. Obidva súdy svoje skutkové závery a právne názory odôvodnili úvahami, ktoré sú zrozumiteľné, konzistentné a spätne

preskúmateľné. Rozsudok súdu prvej inštancie spĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP, rozsudok odvolacieho súdu obsahuje náležitosti odôvodnenia dané v § 393 ods. 2 CSP a ani jeden nemožno považovať za neodôvodnený, či zjavne arbitrárny (svojoľný). Z odôvodnení rozsudkov vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia súdov je koherentná a ich rozhodnutia konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v nich zvolené aj závery, ku ktorým na ich základe súdy dospeli, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Žalovaný v dovolaní neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v konaní pred súdmi nižších inštancií.

9.2. Za nedostatok odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu dovolateľ označil body 7.2. až 7.4. jeho odôvodnenia. Treba prisvedčiť dovolateľovi, že ide o teoretické východiská vysvetľujúce obsah práva na spravodlivý proces, proces dokazovania a odvolací dôvod spočívajúci v nesprávnych skutkových zisteniach, no ich uvedenie má podľa odvolacieho súdu zmysel práve vo vzťahu k nasledujúcim častiam odôvodnenia, v ktorých odvolací súd vysvetľuje svoje ďalšie úvahy, ktorými sa spravoval pri posudzovaní (ne)existencie týchto v odvolacom konaní žalovaným vytýkaných vád.

9.3. Odvolací súd podľa dovolateľa opomenul vo svojom rozsudku uviesť, že medzi okresným súdom a ním ustanoveným znalcom a medzi súdom prvej inštancie a žalovaným prebiehala podľa žalovaného neprípustná komunikácia súvisiaca so stavom znaleckého dokazovania, čo znamenalo porušenie procesných práv žalovaného ohľadom nestrannosti a nezávislosti súdneho znalca. Dovolací súd poukazuje na bod 11. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, z ktorého jasne vyplýva, že súd prvej inštancie a súdny znalec V. M. komunikovali po žiadosti znalca o upresnenie položených otázok a predmetom znaleckého dokazovania nebolo zodpovedanie (pôvodne položených) otázok č. 6 - 8 (uvedených v bode 2. odôvodnenia tohto rozsudku odvolacieho súdu) ako nespádajúcich do odbornosti znalca. Ak mal žalovaný pochybnosť o nestrannosti a nezaujatosti znalca, mal a mohol postupovať podľa § 59 CSP.

10. Podľa konštantnej judikatúry najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP paušálne tvrdenie o nedostatočne zistenom skutkovom stave, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti. Na druhej strane Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojich rozhodnutiach vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (III. ÚS 332/09). Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a čl. 6 CSP), a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmú byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018).

11. V súlade s vyššie uvedenou judikatúrou ústavného súdu Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozhodnutiach napr. sp. zn. 4Cdo/100/2018, 5Cdo/202/2018, 5Cdo/138/2018, 5Cdo/122/2019 vyslovil, že procesnému právu strany sporu navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) rozhodnúť, ale tiež, pokiaľ im nevyhoví, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo, z akých dôvodov tak neurobil. Nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno odôvodniť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, k overeniu alebo vyvráteniu ktorej je navrhnutý dôkaz, je bez relevantnej súvislosti s predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, už bolo doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, garantujúcimi strane sporu právo na spravodlivý proces, čiže táto

dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť.

12. Nesúhlas dovolateľa so záverom odvolacieho súdu, že znalecký posudok č. 84/2021 podal znalec V. N. M., ktorý nemal kompetenciu na jeho podanie, pretože pri zisťovaní výšky bezdôvodného obohatenia bolo potrebné od všeobecnej hodnoty stavby odrátať „zhodnotenú vadu diela t. j. náklady na sanáciu diela“, ktoré mali byť žalovaným priebežne reklamované, čo odvolací súd opomenul, možno podľa dovolacieho súdu považovať nielen za argument týkajúci sa nedostatku riadneho odôvodnenia rozsudku, ale aj za výhradu k procesu dokazovania.

13.1. Vychádzajúc z tohto dovolacieho tvrdenia dovolací súd musí upriamiť pozornosť na dovolateľom nespochybnené právne posúdenie sporu spočívajúce v tom, že výška bezdôvodného obohatenia zodpovedá všeobecnej hodnote (rozostavanej) stavby ku dňu 08. februára 2018. Odvolací súd v uznesení z 11. januára 2018 sp. zn. 8Co/162/2017, z ktorého vychádza aj dovolateľ, konštatoval (17. bod), že vady diela môže objednávateľ reklamovať až po odovzdaní diela a keďže v danej veci dielo nebolo v zmysle zmluvy odovzdané, súd prvej inštancie nesprávne posudzoval žalovaným uplatnené nároky ako nároky na odstránenie väd a zľavu z ceny diela. V bode 22. odvolací súd uviedol, že nárok žalobcu je potrebné posúdiť podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení, ktoré by čo do určenia výšky malo byť predmetom znaleckého dokazovania, ak sa strany nedohodnú na všeobecnej cene stavby v čase odstúpenia od zmluvy.

13.2. V rozsudku napadnutom dovolaním odvolací súd (rovnako ako v zrušujúcom uznesení) dospel k záveru, že odstúpenie od zmluvy sa týka aj tých záväzkov, ktoré už boli v čase účinnosti odstúpenia splnené. Predmetom záväzku zaniknutého odstúpením od zmluvy bolo zhotovenie vecí, ku ktorej mal vlastnícke právo objednávateľ, preto mal zhotoviteľ (žalobca) právo na úhradu toho, o čo sa objednávateľ (žalovaný) zhotovením vecí obohatil. V 10. bode odôvodnenia rozsudku, na ktorý dovolateľ poukazuje, odvolací súd uviedol: „Záver týkajúci sa vydania bezdôvodného obohatenia v prípade zániku zmluvy o dielo odstúpením od zmluvy, podľa ktorého pri posudzovaní výšky peňažnej náhrady pri nepeňažnom plnení treba vychádzať predovšetkým z nákladov, ktoré treba vynaložiť na získanie rovnakého plnenia a prihliadnuť na prípadné nedostatky plnenia, nezodpovedá zneniu ustanovenia § 544 ods. 1 Obchodného zákonníka. Za obohatenie nemožno považovať náklady, ktoré zhotoviteľ vynaložil, resp. ktoré by bolo treba vynaložiť na získanie rovnakého plnenia, ale treba vychádzať zo všeobecnej ceny (trhovej ceny) nehnuteľnosti, ktorú objednávateľ získal do svojho vlastníctva. Pri zisťovaní tejto hodnoty, samozrejme, treba zhodnotiť aj vady stavby (diela).“ Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že znalec V. N. M. v znaleckom posudku č. 84/2021 vyčísľil všeobecnú hodnotu stavby v čase odstúpenia od zmluvy sumou 62.600 eur. Dovolací súd pripomína, že v zmysle § 2 písm. g) vyhl. č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku treba na účely tejto vyhlášky rozumieť všeobecnou hodnotou majetku výslednú objektivizovanú hodnotu majetku, ktorá je znaleckým odhadom najpravdepodobnejšej ceny hodnoteného majetku ku dňu ohodnotenia v danom mieste a čase, ktorú by tento mal dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže, pri poctivom predaji, keď kupujúci aj predávajúci budú konať s patričnou informovanosťou i opatrnosťou a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprímeranou pohnutkou; obvykle vrátane dane z pridanej hodnoty; objektivizáciou je znalecké stanovenie všeobecnej hodnoty majetku zohľadňujúce technický stav, vplyv trhu, ekonomické vplyvy a iné špecifické faktory [§ 2 písm. h) vyhl. č. 492/2004 Z. z.]. Zjednodušene, všeobecná hodnota nehnuteľnosti je potom hodnota, ktorá by bola dosiahnutá pri predaji oceňovanej alebo porovnateľnej nehnuteľnosti (z hľadiska veľkosti, stavu, polohy, vybavenia atď.) v obvyklom obchodnom styku ku dňu ohodnotenia. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že ak znalec pri určení všeobecnej hodnoty rozostavanej stavby vychádzal z jej stavu ku dňu odstúpenia od zmluvy, musel pri jej objektivizácii zhodnotiť aj jej technický stav (ovplyvnený aj prípadnými závadami tak, ako uviedol odvolací súd).

14. Odvolací súd (v 16. bode odôvodnenia rozsudku) vzhľadom na výhrady žalovaného k dokazovaniu vysvetlil presun dôkazného bremena medzi stranami sporu. Uviedol, že dôkazná povinnosť nezaťažuje len žalobcu, ale aj žalovaného. Po doručení znaleckého posudku mal žalovaný výhrady iba k určeniu štádia rozostavanosti stavby, preto považoval určenie hodnoty rozostavanej stavby polyfunkčného domu k 08. februáru 2018 (medzičasom dokončeného na bytový dom) za nesprávne. Žalovaný však uvádzal

len skutkové tvrdenia za účelom preukázania nesprávnosti znaleckého posudku č. 84/2021, bez predloženia relevantných dôkazov.

15. Dovolací súd z obsahu spisu zistil, že znalec V. M. v znaleckom posudku č. 98/2019 z 10. septembra 2019 v odpovedi na otázku č. 1 uviedol, že nevie posúdiť, či posudzovaná stavba v čase ukončenia stavebných prác vo februári 2008 vykazovala vady. Žalovaný potom vo vyjadrení z 10. júna 2020 k tomuto znaleckému posudku uvádzal výhrady k určeniu technickej hodnoty diela (nebol mu zrejmy pojem technická hodnota a z tabuľky nachádzajúcej sa v znaleckom posudku ani spôsob, ako k jej určeniu znalec dospel) a k tomu, že znalec nevyčísľil výšku bezdôvodného obohatenia sa žalobcu. Navrhol, aby bolo znalecké dokazovanie doplnené o zodpovedanie otázok, „ktoré konajúci súd položí znalcom a ktoré budú vychádzať zo záverov zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu, najmä z jeho bodov 22 až 23.“ Odvolací súd pritom v bodoch 22. a 23. zrušujúceho uznesenia iba poukázal na potrebu ustálenia všeobecnej ceny stavby v čase odstúpenia od zmluvy (ktorá je bezdôvodným obohatením sa žalobcu). Žalovaný teda nenavrhol vykonať (znalecké) dokazovanie za účelom (samostatného) ocenenia vád, ktorými mala stavba v čase jeho odstúpenia (odôvodneného omeškaním s jej zhotovením) trpieť. Na výzvu súdu prvej inštancie z 24. augusta 2020, aby strany sporu predložili otázky, ktoré chcú položiť znalcom, lebo znalecké dokazovanie bude doplnené, žalovaný cestou svojho právneho zástupcu podaním z 02. septembra 2020 iba uviedol, že znalec má „zodpovedať, resp. vyčísliť výšku bezdôvodného obohatenia.“ Na dopyt okresného súdu z 23. októbra 2020, aby oznámil odbornosť znalca, ktorého ustanovenie navrhuje za účelom odpovede na uvedenú otázku, žalovaný nereagoval a v stanovisku z 19. augusta 2021 k znaleckému posudku č. 84/2021 znalca z odvetvia odhad hodnoty nehnuteľností V. M. uviedol, že znalec položené otázky zodpovedal, ale žalovaný má pochybnosť, či súdom položené otázky korešpondujú s právnym názorom odvolacieho súdu, s ktorým nech sa znalec oboznámi a doplní znalecký posudok tak, aby bola určená výška bezdôvodného obohatenia. Dovolateľ teda nenavrhol vykonanie znaleckého dokazovania znalcom z iného odboru za účelom ocenenia vykonaných stavebných prác ani nepredložil súkromný znalecký posudok. Znalec V. M. hodnotu stavebných prác nezisťoval, preto svoju kompetenciu neprekročil, ako správne uviedol odvolací súd.

16. Vo vzťahu k uvedenému je neopodstatnená aj dovolacia námietka o porušení procesných predpisov odvolacím súdom, ktorý mal podľa dovolateľa doplniť zistený skutkový stav a nariadiť pojednávanie.

17.1. Podľa § 385 ods. 1 CSP na prejednanie odvolania nariadi odvolací súd pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

17.2. O tom, či je potrebné vo veci zopakovať alebo doplniť dokazovanie na zistenie skutkového stavu veci rozhoduje výhradne odvolací súd. V danom prípade sa odvolací súd stotožnil so skutkovými závermi súdu prvej inštancie (pozri body 4. a 8. odôvodnenia napadnutého rozsudku), preto je namieste záver, že nemal dôvod dokazovanie zopakovať alebo doplniť a za tým účelom nariadiť pojednávanie (§ 384 ods. 1 CSP). Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že odvolací súd svoje nosné závery, že sú splnené zákonné podmienky pre vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 36.507,92 eura vyvodil zo znaleckého posudku V. M. a z dôkazov preukazujúcich plnenia, ktoré už žalovaný žalobcovi poskytol. Dovolací súd už uviedol vyššie, že v sporovom konaní je potrebná aj procesná aktivita jeho strán, a to najmä pri plnení dôkaznej povinnosti. Do pozornosti treba dať aj § 366 písm. d) CSP, v zmysle ktorého prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie. Ak by aj žalovaný navrhol doplniť dokazovanie v odvolacom konaní, mohol by tak urobiť iba za dodržania uvedeného ustanovenia zákona. Keďže pre nariadenie pojednávania nebol daný ani verejný záujem, rozhodnutie o veci bez nariadenia pojednávania je postupom, ktorý plne zodpovedá zákonu (§ 385 ods. 1 CSP).

18. Žalovaný nesúhlasil ani so záverom odvolacieho súdu týkajúcim sa omeškania (bod 21. odôvodnenia rozsudku), podľa ktorého z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo, že žalobca žalovaného vyzval k zaplateniu peňažnej sumy vo výške 33.058,22 eura faktúrou č. 20080005 zo dňa 29. februára 2008 splatnou dňa 10. marca 2008, čím sa žalovaný preukázateľne dozvedel o existencii bezdôvodného

obohatenia a na zaplatenie sumy 6.742,18 eura faktúrou č. 20080004 zo dňa 03. marca 2008 splatnou 13. marca 2008. Žalovaný namietol, že sa týmto spôsobom dozvedel o požiadavke žalobcu na úhradu cien vadne dodaných stavebných prác, na zaplatenie ktorých nemal nárok a navyše, až do konca druhého prvoinštančného konania netušil, ako bude nárok žalobcu posúdený právne. Dovolací súd zhodne s odvolacím súdom iba stručne dodáva, že obidve faktúry boli žalobcom vystavené po tom, ako žalovaný od zmluvy o dielo platne odstúpil, čím došlo k zániku zmluvy ako takej a k vzniku povinnosti vydať bezdôvodné obohatenie. Na okraj nedá nespomenúť, že odvolací súd už v uznesení z 11. januára 2018 vyslovil právny názor o existencii bezdôvodného obohatenia, preto ani argument dovolateľa, až do konca druhého prvoinštančného konania (v ktorom bol rozsudok vyhlásený 06. októbra 2021, pozn. dovolacieho súdu) netušil, ako bude nárok žalobcu posúdený právne, nemôže obstáť.

19. S poukazom na uvedené dôvody dovolací súd uzatvára, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné, ale nie je dôvodné. Dovolací súd preto dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

20. V dovolacom konaní úspešnému žalobcovi (§ 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP) dovolací súd priznal náhradu trov dovolacieho konania voči neúspešnému žalovanému.

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.